

If the recession does not last too long, it will be ok

Ja recesija neieilgs, būs labi

CV

Džeimss C. Ellerts
(James C. Ellert)
IMD biznesa skolas (Šveice)
emeritētais profesors un
bijušais dekāns, viesprofesors
IEDC - Bledas Menedžmenta
skolā (Slovēnija)

► Izglītība:

bakalaura grāds politikā zinātnē un ekonomikā iegūts Toronto universitātē (Kanāda); ekonomikas maģistra grāds - University of Western Ontario (Kanāda); finansu un ekonomikas doktora grāds (PhD) - Čikāgas universitātē (ASV).

► Darba pieredze:

vairāk nekā 40 gadu pieredze konsultēšanā un izglītības vadībā plašam kompāniju un publisko institūciju lokam vairāk nekā 40 pasaules valstīs: Ziemeļamerikā, Dienvidamerikā, Eiropā, Tuvojos Austrumos, Indijā, Dienvidāfrikā, Tālojos Austrumos un Austrālijā.

► Pētniecības intereses:

finansu menedžments, kompāniju vērtēšana, finanšu restrukturizācija, pārņemšana un apvienošana.

► Vairāku grāmatu un daudzu rakstu autors.

DATI: CEEMAN

► «Čikla lejupslīdes posmā ir jādodomā citādi, un mēs kļūstam inovatīvi,» saka profesors Džeimss C. Ellerts (James C. Ellert), Šveices biznesa skolas IMD (Šveice) emeritētais profesors un bijušais dekāns.

FOTO: RITMARS SKUJA, DB

Biznesa skolas finansiāli nespētu izturēt būtisku aktivitātes kritumu vairāku gadu garumā

«Mēs kā nozare bažijamies par recesijas ilgumu. Vairākums biznesa skolu finansiāli spēj izturēt būtisku aktivitātes kritumu gadu vai divus, bet ne piecus gadus,» tā intervijā Db saka profesors Džeimss C. Ellerts (James C. Ellert), Šveices biznesa skolas IMD (Šveice) emeritētais profesors un bijušais dekāns, viesprofesors IEDC - Bledas Menedžmenta skolā Slovēnijā.

Kā krīze ir ietekmējusi menedžmenta izglītību un biznesa skolas?

Domāju, ka divos vai trijos veidos. Pirmais - ir samazinājusās aktivitātes. Šī ir sliktākā situācija kopš ekonomikas lejupslīdes 1992.-1993. gadā, pat sliktāk nekā pēc 11. septembra notikumiem 2001. gadā.

Vai studentu skaita zīpā?

Nē, samazinās vai mainās ieņēmumi. MBA programmās pieteikumu skaits ir pietiekami liels - daudzi cilvēki beidz universitātes, nevar atrast darbu un nolēmu turpināt mācības.

Līdz ar to MBA programmām kļājas labi. Samazinājums vairāk skar augstākā līmeņa vadītāju (*executive*) izglītību. IMD biznesa skolā, piemēram, vairāk nekā 90% ieņēmumu veido vadītāju mācīšana. Šī gada pirmais ceturksnis šajā segmentā bija labs, bet otrajā ceturksnī pamanījām, ka būtiski samazinās interese par atvērtajiem kursiem. Mēs strādājam arī kompānijās, un daudzas pašlaik pasaka: mēs gribam turpināt sadarbību, bet ne tagad. Tas notiek galvenokārt divu iemeslu dēļ: pirmkārt, izmaksu samazināšanas dēļ un, otrkārt, morālu apsvērumu dēļ. Daudzas kompānijas

teic: mēs pašlaik esam spiestas atlaist cilvēkus, tas ir sāpīgi, un nav labs tonis vienus atlaist, bet citus tajā pašā laikā sūtīt uz kursiem. Šis arguments ir būtiskāks nekā izmaksas.

Vairākums biznesa skolu pašlaik cenšas samazināt, optimizēt izmaksas.

Trešā pārmaiņa attiecas uz mācību saturu. Vairāk laika veltām, lai cilvēki saprastu, kas izraisīja krīzi, saprastu, kā kompānijas ir reaģējušas uz krīzi, kādas iespējas krīzē parādās, kādas kompānijas būs izdevīgākās pozīcijās. Vairāk laika un uzmanības tiek veltīts arī vadītāju atalgojumam. Jo par šo ir bijuši pārmēti, it īpaši attiecībā uz lielām kompānijām, kuru akcijas tiek kotētas biržā.

Kā ar ētiku mācību saturā?

Ētika bija galvenais jautājums 90. gadu beigās un 21. gs. pirmajos gados. Tas aktualizējās saistībā ar *hi-tech* burbuli. Šajā krīzē cilvēki nerunā par ētiku, tagad tiek runāts par bezkaunīgu riskēšanu.

Vai biznesa skolas ir pietiekami elastīgas, lai mainītu mācību saturu?

Kā ar finanšu ziedojumiem, atbalstītājiem?

Tas ir atkarīgs no tā, kā skola ir strukturēta. Lielākoties biznesa skolās nav tik formalizētas procedūras kā universitātēs. Tādās skolās kā IMD mēs uzticamies programmu direktoriem, viņu iniciatīvām, un nav ļoti formālu procesu, lai mainītu mācību saturu. Programmu direktori pilda šo amatu 3 - 5 gadus, un šajā laikā viņiem ir diezgan liela rīcības brīvība.

Kā ar finanšu ziedojumiem, atbalstītājiem?

Samazinājums būtiskāk ir skāris ASV biznesa skolās. Hārvardā, Jēilā, Stenfordā pirmajos sešos krīzes mēnešos ziedojumi samazinājās par 42 - 43%, jo sabruka riskantās investīcijas. ASV biznesa skolas finansē galvenokārt beidzēji, tā saucamie *alumni*. Eiropā ir citas tradīcijas. Vēsturiski tas bija valsts finansējums. Kad parādījās privātas biznesa skolas, tad parādījās tendence - nevis individuālie ziedojumi, bet korporatīvie. Kopumā var teikt, ka Eiropas skolas ziedojumu sarukums ir skāris mazāk nekā ASV. Līdz ar to ASV biznesa skolas ir spiestas būtiskāk sašaurināties (*downsize*) nekā Eiropā. Tas nozīmē to, ka universitāte atlaiz cilvēkus, samazina aktivitātes.

Vai darbības sašaurināšana ietekme kvalitāti?

Tas ir atkarīgs no tā, ko samazina. Manuprāt, pašlaik ir riskanti samazināt ilgtermiņa investīcijas - ieguldījumus attīstībā un pētniecībā, jaunu zināšanu radīšanā, mārketingā un skolas zīmola veidošanā. Ja šīs aktivitātes tiktu apcirstas, tad būtu slikti. Tomēr daļa no optimizācijas ir saistīta ar dalībnieku apkalpošanu. Mazāk dalībnieku, mazāks pakalpojumu apjoms.

Mēs kā nozare bažijamies par recesijas ilgumu. Vairākums skolu finansiāli spēj izturēt būtisku aktivitātes kritumu gadu vai divus, bet ne 5 gadus.

Kādas ir jūsu prognozes par notikumu tālāko attīstību?

Ir pozitīva puse un ir negatīva. Beidzamajos 2 - 3 mēnešos ir atvēršotās pazīmes nozīmīgos reģionos: šķiet, ka

Kīna ir tikusi pāri zemākajam punktam; Japānā ir atjaunojies pozitīvs pieaugums. Eiropā pašlaik attīstība vispozitīvāk norit Vācijā, šķiet, ka pieaugums ir atpakaļ plusos; taču ir bažas par tendences noturību, jo, kā zināms, ir ieguldīti milzu stimuli ekonomikā un tagad šī pakete ir izsmelta. Ne tik labas prognozes ir Centrālajai un Austrumeiropai; šķiet, ka daudzās no šīm valstīm vēl nav sasniegtas zīmējamais punkts. Tomēr visproblemātiskākā situācija ir ASV tirgū. Kopejās prognozes ir, ka tikai ap 2012. gadu atgriezīsimies pie normāla izaugsmes tempa - ap 3%.

Vai ir kādas zināšanas vai prasmes, kas ir īpaši svarīgas šajā laikā?

Domāju, ka tās būtiski nemainās. Mūsu primārās prasības ir attīstīt funkcionālas prasmes. Katras programmas beigās jautājam un jau 40 gadus saņemam tādas pašas atbildes no MBA beidzējiem - vairāk jāmāca *hard skills* - finanšu lietas, grāmatvedība. Kad tiekamies ar absolventiem pēc 10-20 gadiem, viņi saka: esam aizmirsuši lielāko daļu tehnisko prasmiņu, un tagad man pats galvenais ir vadīšana. Tāpēc MBA programmās arvien vairāk pievēršamies funkcionālajām prasmēm. Bet, protams, labam menedžerim ir jābūt pamatzināšanām par mārketingu, finansēm, grāmatvedību un darbību (*operation*).

Kā ar jaunajiem uzņēmumiem pārmaiņu laikos?

Vēsturiski recesijas ir bijušas labs punkts, lai sāktu uzņēmumu. *Apple*, *Dell*, *Google* - šīs kompānijas ir sākušas recesijas laikā. Čikla lejupslīdes posmā ir jādodomā citādi, un mēs kļūstam inovatīvi. Pašlaik lielākā problēma ir finanses. Riska kapitāla nauda pasaulē ir izsīkusi, un ir grūtības finansēt idejas īstenošanu.

Kuras nozares, jūsuprāt, uzplaukst krīzes ietekmē?

Pirmkārt, biotehnoloģija. Šajā nozarē globāli ir ļoti daudz jaunu uzņēmumu. Otrā ir veselīgas pārtikas industrija. Ne tik daudz inovāciju būs vecajās nozarēs.

Signe Kņipše

signek@db.lv • 67084435

